

***GHID
PRACTIC PENTRU
PERSOANELE DESEMNATE/ TERȚ DESEMNAȚ
cu privire la primirea, înregistrarea, examinarea, efectuarea de acțiuni
subsecvente și soluționarea raportărilor
conform Legii 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes***

PREAMBUL

În data de 23 octombrie 2019, a fost adoptată **Directiva (UE) 2019/1937** a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii și a fost publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) seria L, numărul 305 din 26 noiembrie 2019.

În calitate sa de stat membru al Uniunii Europene, România a procedat la transpunerea Directivei prin adoptarea **Legii nr. 361/2022** privind protecția avertizorilor în interes public, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1218 din 19 decembrie 2022.

Elementul de noutate al **Legii nr. 361/2022** este conferit de faptul că, sfera de aplicabilitate a fost lărgită, aceasta cuprinzând atât autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, cât și persoanele juridice de drept privat.

De asemenea, **Legea nr. 361/2022** privind protecția avertizorilor în interes public a abrogat Legea nr. 571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii și a adus un plus de claritate normelor ce vizează protecția avertizorilor în interes public.

Avertizarea în interes public este un instrument care poate contribui eficient la prevenirea și combaterea corupției, precum și la menținerea standardelor de integritate atât în mediul public cât și în cel privat. Prin intermediul acestui instrument, persoanele din interiorul instituțiilor publice sau cele din sectorul privat își pot exprima îngrijorările sau temerile, pot trage semnale de alarmă sau chiar pot denunța practici imorale, de alimentare continuă pentru a reduce riscul de corupție a sistemului de operare și a datelor din cauza unor defecțiuni de alimentare abuzive și ilegale. Prin intermediul noului act legislativ, avertizorii în interes public / avertizorii de integritate beneficiază de un grad de protecție sporită, în acest sens fiind garantată respectarea libertății de exprimare și dreptul la informație.

TERMENI SI EXPRESII

În sensul Legii nr. 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații, astfel:

1. Autoritate competentă să primească raportări privind încălcări ale legii, reprezintă:

a) *autoritățile și instituțiile publice care, potrivit dispozițiilor legale speciale, primesc și soluționează raportări referitoare la încălcări ale legii, în domeniul lor de competență;*

b) *Agenția Națională de Integritate, denumită în continuare Agenția;*

c) *alte autorități și instituții publice cărora Agenția le transmite raportările spre competență soluționare.*

2. Avertizor în interes public – persoană fizică care efectuează o raportare sau divulgă public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute într-un context profesional;

3. Context profesional – activități profesionale, actuale sau anterioare, de orice natură, remunerate sau nu, desfășurate în cadrul autorităților, instituțiilor publice, altor persoane juridice de drept public, precum și în cadrul persoanelor juridice de drept privat, în baza cărora persoanele pot obține informații referitoare la încălcări ale legii și pot suferi represalii în caz de raportare a acestora;

4. Divulgare publică – punerea la dispoziție, în orice mod, în spațiul public a informațiilor referitoare la încălcări ale legii;

5. Informații referitoare la încălcări ale legii – informații, inclusiv suspiciuni rezonabile, cu privire la încălcări efective sau potențiale ale legii, care s-au produs sau care sunt susceptibile să se producă în cadrul autorităților instituțiilor publice sau în cadrul altor persoane juridice de drept public, precum și în cadrul persoanelor juridice de drept privat, în care lucrează sau a lucrat avertizorul în interes public sau cu care acesta este sau a fost în contact prin intermediul activității sale, precum și informațiile cu privire la încercări de a ascunde astfel de încălcări;

TERMENI ȘI EXPRESII

6. **Încălcări ale legii** – fapte care constau într-o acțiune sau inacțiune care constituie nerespectări ale dispozițiilor legale, care privesc domenii cum ar fi: achizițiile publice; serviciile, produsele și piețele financiare, precum și prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului; siguranța și conformitatea produselor; siguranța transportului; protecția mediului; protecția radiologică și siguranța nucleară; siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor; sănătatea publică; protecția consumatorilor; protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și a securității rețelelor și sistemelor informatice, prevăzute în anexa nr. 2, încălcări care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene, astfel cum sunt menționate la art. 325 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene și cum sunt detaliate în măsurile relevante ale Uniunii Europene; încălcări referitoare la piața internă, menționate la art. 26 alin. (2) din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, inclusiv încălcări ale normelor Uniunii Europene în materie de concurență și de ajutoare de stat, precum și încălcări referitoare la piața internă în ceea ce privește actele care încalcă normele privind impozitarea societăților sau mecanismele al căror scop este obținerea unui avantaj fiscal ce contravine obiectului sau scopului dreptului aplicabil în materie de impozitare a societăților, ce reprezintă abateri disciplinare, contravenții sau infracțiuni, sau care contravin obiectului sau scopului legii;

7. **Lucrător** – persoana fizică ce se află într-un raport de muncă sau raport de serviciu, în temeiul dispozițiilor de drept comun sau speciale în materie, și prestează muncă în schimbul unei remunerații;

8. **Persoana desemnată** – responsabilul cu atribuțiile prevăzute la art. 10 alin. (1) lit. c), numit la nivelul autorității, instituției publice sau în cadrul persoanelor juridice de drept privat, precum și în cadrul altor persoane juridice de drept public/privat. În funcție de numărul de angajați, atribuțiile pot fi exercitate de către o persoană, un compartiment sau pot fi externalizate către un terț, denumit în continuare terț desemnat;

9. **Persoană vizată prin raportare** – persoana fizică sau juridică menționată în raportare sau în divulgarea publică, drept persoana căreia i se atribuie încălcarea legii sau cu care persoana respectivă este asociată;

10. **Raportare** – comunicarea orală sau scrisă de informații, potrivit modalităților prevăzute la art. 5 alin. (4), cu privire la orice faptă care reprezintă o încălcare a legii;

11. **Raportare externă** – comunicarea orală sau scrisă de informații referitoare la încălcări ale legii realizată prin canalele externe de raportare reprezentate de autoritățile prevăzute la pct. 15;

12. **Raportare internă** – comunicarea orală sau scrisă de informații referitoare la încălcări ale legii din cadrul unei autorități, instituții publice, persoane juridice de drept public, precum și din cadrul persoanelor juridice de drept privat. Raportarea internă se realizează prin mijloacele puse la dispoziție de autoritățile, instituțiile publice, persoanele juridice de drept public, precum și de persoanele juridice de drept privat pentru efectuarea de raportări privind încălcări ale legii, acestea constituind canalele interne de raportare;

13. **Represalii** – orice acțiune sau omisiune, directă sau indirectă, apărută într-un context profesional, care este determinată de raportarea internă sau externă ori de divulgarea publică și care provoacă sau poate provoca prejudicii avertizorului în interes public.

PRINCIPII GENERALE

Principiile care guvernează protecția raportărilor privind încălcări ale legii sunt următoarele:

a) principiul legalității – potrivit căruia autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat au obligația de a respecta drepturile și libertățile fundamentale, prin asigurarea respectării depline, printre altele, a libertății de exprimare și de informare, a dreptului la protecția datelor cu caracter personal, a libertății de a desfășura o activitate comercială, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a sănătății umane, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a mediului, a dreptului la o cale de atac eficientă și a dreptului la apărare;

b) principiul responsabilității – potrivit căruia avertizorul în interes public are obligația de a prezenta date sau informații cu privire la faptele raportate;

c) principiul imparțialității – potrivit căruia examinarea și soluționarea raportărilor se fac fără subiectivism, indiferent de convingerile și interesele persoanelor responsabile de soluționarea acestora;

d) principiul bunei administrări – potrivit căruia autoritățile și instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public/privat sunt datorate să își desfășoare activitatea în realizarea interesului general, cu un grad ridicat de profesionalism, în condiții de eficiență și eficacitate a folosirii resurselor;

e) principiul echilibrului – potrivit căruia nicio persoană nu se poate prevala de prevederile prezentei legi pentru a diminua sancțiunea administrativă sau disciplinară pentru o faptă a sa mai gravă care nu are legătură cu raportarea;

f) principiul bunei-credințe – potrivit căruia este ocrotită persoana care a avut motive întemeiate să creadă că informațiile referitoare la încălcările raportate erau adevărate la momentul raportării și că respectivele informații intrau în domeniul de aplicare al prezentei legi.

OBLIGAȚIA DE A INSTITUI CANALE DE RAPORTARE

Autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, indiferent de numărul de angajați, precum și persoanele juridice de drept privat ***care au cel puțin 50 de angajați au obligația de a identifica sau institui canale interne de raportare și de a stabili proceduri de raportare internă și pentru efectuarea de acțiuni subsecvente.*** Terțul desemnat are obligația de a aplica procedura privind raportarea prevăzută la art. 10, alin. (1) din lege.

Obligația de identificare sau de instituire a canalelor interne de raportare, de stabilire a procedurilor de raportare internă și de efectuare de acțiuni subsecvente stabilite de către autoritățile și instituțiile publice se aplică și structurilor fără personalitate juridică ale acestora, care au cel puțin 50 de angajați.

Unitățile administrativ-teritoriale cu mai puțin de 10.000 de locuitori sau cu mai puțin de 50 de lucrători se pot grupa și pot utiliza sau partaja resurse în ceea ce privește primirea raportărilor referitoare la încălcări ale legii și în ceea ce privește acțiunile subsecvente.

Persoanele juridice de drept privat care au între 50 și 249 de angajați se pot grupa și pot utiliza sau partaja resurse în ceea ce privește primirea raportărilor referitoare la încălcări ale legii și în ceea ce privește acțiunile subsecvente.

Persoanele juridice de drept privat care intră în domeniul de aplicare al actelor normative prevăzute în anexa nr. 3 instituie sau mențin canale interne de raportare și proceduri pentru raportarea internă și pentru întreprinderea unor acțiuni subsecvente, indiferent de numărul de angajați.

EVIDENȚA RAPORTĂRILOR

Raportările se înscriu într-un registru, care cuprinde: data primirii raportării, numele și prenumele, datele de contact ale avertizorului în interes public, obiectul raportării și modalitatea de soluționare. Autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat și autoritățile competente prevăzute la art. 3, pct. 15 și art. 12, prin persoana desemnată / terțul desemnat potrivit prevederilor art. 3, pct. 16 și art. 10, alin. (1), lit. c) au obligația de a păstra evidența raportărilor în registru.

Registrul se ține în format electronic. Autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat cu cel puțin 50 de angajați, precum și autoritățile competente potrivit prevederilor art. 3, pct. 15 și art. 12, prin persoana desemnată / terțul desemnat, au obligația de a menține statistici cu privire la raportările care privesc încălcări ale legii.

Autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat păstrează evidența tuturor raportărilor primite cu respectarea cerințelor privind confidențialitatea. *Raportările se păstrează 5 ani. După expirarea perioadei de păstrare de 5 ani, acestea se distrug, indiferent de suportul pe care sunt păstrate.*

În cazul în care pentru *raportare se utilizează o linie telefonică* sau un alt sistem de mesagerie vocală, persoana desemnată / terțul desemnat are obligația de a documenta raportarea în unul dintre următoarele moduri: *prin efectuarea unei înregistrări a conversației într-o formă durabilă și accesibilă, sub rezerva consimțământului avertizorului în interes public; printr-o transcriere completă și exactă a conversației.*

În cazul în care avertizorul în interes public solicită ca raportarea să aibă loc în prezența persoanei desemnate/ terțului desemnat, aceasta are *obligația de a întocmi un proces-verbal de consemnare*, într-o formă durabilă și accesibilă, sub rezerva consimțământului avertizorului în interes public. Persoana desemnată/terțul desemnat oferă avertizorului în interes public posibilitatea de a verifica, de a rectifica și de a-și exprima acordul cu privire la procesul-verbal al conversației, prin semnarea acestuia.

În cazul în care avertizorul în interes public nu își exprimă consimțământul pentru transcrierea sau înregistrarea conversației, acesta este îndrumat să raporteze în scris, pe suport hârtie, persoanei desemnate / terțului desemnat, sau în format electronic, la o adresă de poștă electronică dedicată.

OBLIGAȚIA PĂSTRĂRII CONFIDENȚIALITĂȚII

Persoana desemnată / tertul desemnat să soluționeze raportarea are obligația de a nu dezvălui identitatea avertizorului în interes public și nici informațiile care ar permite identificarea directă sau indirectă a acestuia, cu excepția situației în care are consimțământul expres al acestuia.

Prin excepție de la prevederile anterior menționate, identitatea avertizorului în interes public și orice altă informație prevăzută mai sus pot fi divulgate numai în cazul în care acest lucru este o obligație impusă de lege, cu respectarea condițiilor și a limitelor prevăzute de aceasta.

În cazul prevăzut mai sus, avertizorul în interes public este informat anterior, în scris, cu privire la divulgarea identității și a motivelor divulgării datelor confidențiale în cauză. Obligația nu există în cazul în care informarea ar periclita investigațiile sau procedurile judiciare.

Informațiile din cuprinsul raportărilor care constituie secrete comerciale nu pot fi utilizate sau divulgate în alte scopuri decât cele necesare soluționării raportării.

Obligația de a păstra confidențialitatea nu există în cazul în care avertizorul în interes public a dezvăluit în mod intenționat identitatea sa în contextul unei divulgări publice.

Obligația de a păstra confidențialitatea se menține și în cazul în care raportarea ajunge din eroare la o altă persoană din cadrul autorității, instituției publice, oricărei alte persoane juridice de drept public, precum și din cadrul persoanelor juridice de drept privat alta decât persoana desemnată. În acest caz, raportarea este înaintată, de îndată, persoanei desemnate / compartimentului desemnat / tertului desemnat.

PROCEDURA PRIVIND RAPORTAREA INTERNĂ/EXTERNĂ OBLIGAȚII ALE PERSOANEI DESEMNAȚE/TERTULUI DESEMNAȚ

În esență, persoana desemnată / terțul desemnat are următoarele obligații, cu excepțiile de rigoare, astfel:

- Obligația de a înregistra raportarea într-un registru, conform art. 7 din lege;
- Obligația de a transmite avertizorului în interes public confirmarea primirii raportării, în termen de cel mult 7 zile calendaristice de la primirea acesteia;
- Obligația de a efectua o primă examinare a raportării, sub aspectul îndeplinirii condițiilor prevăzute în art. 2, art. 5, alin. (3) și art. 6 din lege;
- Obligația de a redirecționa raportarea, în cazul în care competența revine altei autorități competente dintre cele prevăzute la art. 3, pct. 15 din lege, cu mențiunea faptului că redirecționarea se va efectua de îndată și cu păstrarea garanțiilor privind confidențialitatea și integritatea;
- Obligația de a efectua cu diligență acțiunile subsecvente circumscrise soluționării raportării, acolo unde este cazul;
- Obligația de a solicita, colecta și prelucra date și informații cu privire la raportarea înregistrată. De asemenea, persoana desemnată / compartimentul desemnat / terțul desemnat are dreptul să solicite motivat, autorităților, instituțiilor publice, altor persoane juridice de drept public, precum și persoanelor juridice de drept privat documentele și informațiile necesare soluționării raportării, cu obligația păstrării confidențialității – a se consulta art. 17 din lege. Acestea sunt obligate să răspundă solicitării persoanei desemnate în termen de cel mult 15 zile lucrătoare de la primirea solicitării;

PROCEDURA PRIVIND RAPORTAREA INTERNĂ/EXTERNĂ OBLIGAȚII ALE PERSOANEI DESEMNAȚE/TERTULUI DESEMNAȚ

În esență, persoana desemnată / terțul desemnat are următoarele obligații, cu excepțiile de rigoare, astfel:

- Obligația de informare a avertizorului în interes public cu privire la stadiul acțiunilor subsecvente, în termen de cel mult 3 luni de la data confirmării de primire sau, în cazul în care nu i s-a confirmat primirea raportării, de la expirarea termenului de 7 zile prevăzut la art. 10, lit. b), precum și, ulterior, ori de câte ori sunt înregistrate evoluții în desfășurarea acțiunilor subsecvente, cu excepția cazului în care informarea ar putea periclita desfășurarea acestora;
- Obligația de a întocmi un raport, la finalizarea examinării raportării, care să cuprindă următoarele elemente: prezentarea situației care a făcut obiectul raportării, inclusiv descrierea informațiilor aduse la cunoștința persoanei desemnate prin raportarea înregistrată și, după caz, prin comunicarea către autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public vizate, precum și către persoanele juridice de drept privat, de concluzii și recomandări care pot cuprinde referiri la eventuale măsuri de protecție;
- Obligația de informare a conducătorilor autorităților, instituțiilor publice, altor persoane juridice de drept public, precum și persoanelor juridice de drept privat, cu privire la modalitatea de soluționare a raportării;
- Obligația de a furniza informații clare și ușor accesibile privind procedurile de raportare externă către autoritățile competente și, după caz, către instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii Europene;
- Obligația de informare a avertizorului în interes public / persoanei vizate cu privire la modalitatea de soluționare a raportării, în termen de 5 zile de la finalizarea examinării;

CLASAREA RAPORTĂRII INTERNE/EXTERNE

În esență, raportarea **se clasează** atunci când:

- Nu conține elementele prevăzute la art. 6 din lege, altele decât datele de identificare a avertizorului în interes public, iar persoana desemnată / terțul desemnat a solicitat completarea acesteia în termen de 15 zile, fără ca această obligație să fie îndeplinită;
- Raportarea este transmisă anonim și nu conține suficiente informații referitoare la încălcări ale legii, care să permită analizarea și soluționarea raportării, iar persoana desemnată / compartimentul desemnat / terțul desemnat a solicitat completarea acesteia în termen de 15 zile, fără ca această obligație să fie îndeplinită;
- În situația prevăzută la art. 11, alin. (1), lit. a) din lege, soluția de clasare se comunică avertizorului în interes public, cu indicarea temeiului legal;
- În situația în care o persoană face mai multe raportări cu același obiect, acestea se conexează, avertizorul în interes public urmând să primească o singură informare. Dacă după trimiterea acesteia se primește o nouă raportare cu același obiect, fără a prezenta informații suplimentare care să justifice o acțiune subsecventă diferită, aceasta se clasează;
- Persoana desemnată / terțul desemnat poate decide încheierea procedurii dacă după examinarea raportării se constată că este o încălcare în mod clar minoră (a se consulta pct. 70, pct. 79, pct. 103 și art. 11 din Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii) și nu necesită acțiuni subsecvente suplimentare, altele decât închiderea procedurii. Această prevedere nu aduce atingere obligației de a păstra confidențialitatea, de a informa avertizorul în interes public și nu aduce atingere nici altor obligații sau altor proceduri aplicabile de remediere a încălcării raportate;
- Soluția de clasare se comunică avertizorului în interes public, cu indicarea temeiului legal.

RĂSPUNDEREA

Încălcarea prevederilor Legii nr. 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public atrage, după caz, răspunderea civilă, disciplinară, contravențională sau penală.

În sensul Legii nr. 361/2022 privind protecția avertizorilor în interes public, următoarele fapte constituie contravenții, dacă nu au fost săvârșite în astfel de condiții încât să fie considerate, potrivit legii penale, infracțiuni și se sancționează după cum urmează:

- a) împiedicarea, prin orice mijloace, a raportării de către persoana desemnată să primească și să înregistreze raportările sau de către persoana care face parte din compartimentul desemnat în acest sens din cadrul persoanelor juridice prevăzute la art. 1, alin. (1), cu amendă de la 2.000 lei la 20.000 lei;
- b) refuzul nejustificat al autorităților, instituțiilor publice, persoanelor juridice de drept public, precum și persoanelor juridice de drept privat de a răspunde solicitărilor Agenției și autorităților prevăzute la art. 3, pct. 15, lit. c) în exercitarea atribuțiilor care le revin potrivit prevederilor art. 17, alin. (5) din lege, cu amendă de la 3.000 lei la 30.000 lei;
- c) nerespectarea de către persoanele juridice prevăzute la art. 1, alin. (1) a obligației de a institui canalele interne de raportare prevăzute la art. 9, alin. (1) din lege, cu amendă de la 3.000 lei la 30.000 lei;
- d) nerespectarea de către persoanele juridice prevăzute la art. 1, alin. (1) a obligațiilor prevăzute la art. 10, alin. (1), lit. a) din lege, cu amendă de la 4.000 lei la 40.000 lei;
- e) încălcarea de către persoanele fizice a obligației de a menține confidențialitatea privind identitatea avertizorilor în interes public, a persoanei vizate sau a terțelor persoane, astfel cum este prevăzută la art. 8 și la art. 25 din lege, cu amendă de la 4.000 lei la 40.000 lei.

DAIKOKUTEN S.R.L.

Vă mulțumim pentru atenția și interesul dumneavoastră!

Pentru orice nelămuriri sau întrebări specifice ne puteți contacta la:

office@daikokuten.ro

sau

www.daikokuten.ro